

Central European
Digital Media
Observatory

Dilema: Sloboda vs. bezpečnosť

Coffee Beans

**Hugo Gloss, vedecký pracovník CEDMO-SVA a
COO DEKK Inštitútu**

Hobbesov Leviatan, román “1984” od Georga Orwella, americký Patriot Act alebo čínsky Systém sociálneho kreditu - to všetko sú výsledky aplikácie dilemy medzi slobodou a bezpečnosťou. Jej aktuálnosť sa dostáva do popredia pri každom teroristickom útoku, bola silne prítomná počas pandémie ochorenia Covid-19 a je relevantná aj v boji proti dezinformáciám. Do akej miery môžu štátne inštitúcie obmedzovať slobodu svojich občanov a občianok s ospravedlnením, že tak robia pre ich bezpečie? Odpoveď musí brať do úvahy mnoho faktorov, ale jedným z najdôležitejších je samotný postoj občanov a občianok - ako si vybrať medzi dvoma dobrami - bezpečnosťou a slobodou?

V rámci prieskumu World Values Survey, 7. vlna, bola respondentom/kám kladená otázka, pri ktorej mali uviesť svoju preferenciu pri dileme medzi bezpečnosťou a slobodou: *Väčšina ľudí považuje slobodu aj bezpečie za dôležité, ale ak by ste si mali medzi nimi vybrať, ktorú z nich by ste považovali za dôležitejšiu?* V rámci regiónu V4 máme k dispozícii odpovede respondentov v Českej republike a na Slovensku, kde bol prieskum realizovaný v roku 2022.

	ČR	SR
Sloboda	35,3%	30,1%
Bezpečie	63,4%	69,2%
Nevie / neodpovedal(a)	1,3%	0,7%

Tabuľka 1: Prehľad preferencií medzi slobodou a bezpečnosťou v ČR a SR (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

V kontexte dilemy výberu medzi bezpečnosťou a slobodou sú postsocialistické krajiny špecifické skutočnosťou, že v nich žijú staršie generácie, ktoré vyrastali v atmosfére neistoty Studenej vojny a materiálneho nedostatku, zatiaľ čo mladšie generácie už tieto skúsenosti nemajú. Keď odpovede pre jednotlivé krajiny rozdelíme do troch vekových kohort, výsledky sú nasledovné:

	ČR	SR
Sloboda (do 29 rokov)	35,7%	35,9%
Bezpečie (do 29 rokov)	63,5%	64,1%
Sloboda (30 – 49 rokov)	34,6%	30,2%
Bezpečie (30 – 49 rokov)	64,3%	69,6%
Sloboda (50+ rokov)	35,7%	27,8%
Bezpečie (50+ rokov)	62,6%	70,8%

Tabuľka 2: Prehľad preferencií medzi slobodou a bezpečnosťou v ČR a SR. Dovočet do 100% predstavujú respondenti, ktorí na otázku neodpovedali alebo nevedeli odpovedať. (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Pomer odpovedí na Slovensku a v Česku sa nelíši v prípade vekových kohort “do 29 rokov”, ale pri kohortách “30 – 49 rokov” a “50+ rokov” je v porovnaní s ČR jasne vidieť nárast preferencie bezpečia medzi slovenskými respondentmi/kami. Zároveň je v slovenskej spoločnosti evidentný postupný nárast preferencie slobody pred bezpečím smerom k mladším generáciám. Pre porovnanie postoja českej a slovenskej spoločnosti k dileme sloboda vs. bezpečie uvádzame výsledky odpovedí zo “západných” demokracií:

	Nemecko	Holandsko	USA
Sloboda	43,2%	40,7%	69,5%
Bezpečie	53,4%	48,2%	28,3%
Nevie/neodpovedal(a)	3,4%	11,1%	2,2%

Tabuľka 3: Prehľad preferencií medzi slobodou a bezpečnosťou v Nemecku, Holandsku a USA (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Ak odpovede v týchto krajinách tiež rozložíme na vekové kohorty, v prípade Holandska a USA je evidentný opačný trend, ako sme identifikovali v slovenskej spoločnosti. Inými slovami, mladšie generácie v Spojených štátoch amerických a Holandsku v porovnaní so staršími generáciami, vo väčšej miere preferujú bezpečie pred slobodou.

	Nemecko	Holandsko	USA
Sloboda (do 29 rokov)	48,8%	26,2%	61,9%
Bezpečie (do 29 rokov)	48,0%	58,1%	35,5%
Sloboda (30 – 49 rokov)	42,5%	36,6%	66,6%
Bezpečie (30 – 49 rokov)	54,8%	46,7%	32,1%
Sloboda (50+ rokov)	41,9%	45,1%	75,2%
Bezpečie (50+ rokov)	54,3%	47,5%	22,1%

Tabuľka 4: Prehľad preferencií medzi slobodou a bezpečnosťou v Nemecku, Holandsku a USA. Dovočet do 100% predstavujú respondenti, ktorí na otázku neodpovedali alebo nevedeli odpovedať. (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Vysvetliť tieto trendy bude vyžadovať ďalší výskum, ale hypotézou v rámci CEDMO-SVA tímu je isté dorovnávanie historickej skúsenosti medzi západnými spoločnosťami a postkomunistickou Európou. Kým západné krajiny zažívajú návrat potreby zohľadňovania bezpečnosti, či už kvôli teroristickým útokom, migračnej kríze alebo vojne na Ukrajine, východná Európa, v ktorej bol život pod vplyvom Sovietskeho zväzu vysoko sekuritizovaný a neraz zažívala nedostatok aj základných komodít (mäso, toaletný papier, hygienické potreby, atď.), si naopak pomaly zvyká na istú mieru blahobytu, a najmladšia generácia, vyrastajúca v prostredí vyššej slobody, si ju aj viac cení.

Použité Datasetsy:

World Value Survey Wave 7. Inglehart, R., C. Haerpfer, A. Moreno, C. Welzel, K. Kizilova, J. Diez-Medrano, M. Lagos, P. Norris, E. Ponarin & Puranen, B. et al. (Eds.) (2018). World Values Survey: Round Seven - Country-Pooled Datafile. JD Systems Institute & WVSA Secretariat.

